

TÜRKİYE'DE PARA POLİTİKALARININ BANKALARIN KARLILIKLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Orhan ÇOBAN*

Selcen ŞAHİN**

ÖZET

Bu çalışmada 1990-2010 dönemi dikkate alınarak Türkiye'de Merkez Bankası tarafından yürütülen para politikasının bankaların karlılıkları üzerine etkileri analiz edilmiştir. Analizlerde, reeskont oranı, banka mevduat faiz oranı, disponibilibite oranı ve zorunlu karşılık oranları açıklayıcı değişken olarak dikkate alınmış olup, birim kök testi, eş-bütünleşme testi, granger nedensellik testi ve regresyon testinden yararlanılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre Vakıflar Bankasının reel karlılık oranı ile Albaraka Türk'ün reel karlılık oranı arasında ve disponibilibite oranı ile zorunlu karşılık oranı arasında tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. Regresyon analizi sonuçları, sadece Vakıflar Bankasına ilişkin modelin anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre dikkate alınan değişkenlerden sadece zorunlu karşılık oranı Vakıflar Bankasının karlılığını olumlu yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Merkez Bankası, Para Politikaları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Bankacılık Sektörü.

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü.

** İktisat, Bilim Uzmanı.

MONETARY POLICIES IN TURKEY ON THE EFFECT OF BANKS PROFITABILITY

ABSTRACT

This study, conducted by the Central Bank of Turkey 1990-2010 period, taking into account the effects of monetary policy on banks' profitability has been analyzed. In the analysis, the rediscount rate, bank deposit interest rate, liquidity ratio and the required reserve ratio is taken into account as an explanatory variable, the unit root test, co-integration tests, Granger causality test and regression test were used.

According to the results of analysis of Foundations Bank, Albaraka Turk with the real rate of return of the real rate of return with the required reserve ratio and liquidity ratio is the relationship between the one-way causality has been identified. The results of regression analysis, the model was significant for not only reveals the Foundations Bank. Accordingly, the required reserve ratio of only positively affect the profitability of Foundations Bank.

Keywords: Central Bank, Monetary Policies, The Central Bank of the Republic of Turkey (CBRT), Banking Sector.

1. GİRİŞ

Ekonomik istikrarı sağlama da genellikle maliye politikaları ve para politikaları olmak üzere iki politika ön plana çıkmaktadır. Bunlardan Maliye politikaları hükümetler tarafından, para politikaları ise Merkez Bankaları tarafından yürütölmektedir. Para politikalarının en önemli amacı fiyat istikrarını korumak ve sürdürmektir. Bu bağlamda para politikası araçları, ölkelerin para politikalarından sorumlu olan merkez bankalarının davranışları ve politika uygulamaları, faiz oranları, krediler, para arzı, döviz kurları gibi değişkenler üzerinde çok büyük etkiye sahiptir.

Merkez bankaları para politikalarını uygularken dolaylı ve dolaysız para politikası araçlarını kullanarak, dolaşımdaki para arzını daraltabilmekte veya arttırabilmektedir. Bu politikaların etkin bir şekilde uygulanabilmesi için Merkez Bankasının bağımsızlığı önem arz etmektedir. Merkez bankası bağımsızlığını sağlamanın temel amacı para basma olgusunun siyasi bir tercih olmaktan çıkarıp, ekonomik konjonktürün, ekonomik istikrar hedefi

gözetilerek yönlendirilmesine imkan veren teknik bir zorunluluk haline getirmek olmuştur (Günsoy, 2001: 1).

Bankacılık sektörü son dönemlerde yapılan düzenlemelerle birlikte Türkiye ekonomisinde önemli bir sektör konumuna gelmiştir. Bu bağlamda Merkez Bankası'nın yürütülen para politikalarının sektör üzerine olan etkisinin ortaya konulması, hem sektör hem de karar alıcılar açısından önem arz etmektedir. Söz konusu öneminden dolayı bu çalışmada para politikaları kapsamında alınan kararların ve uygulanan yöntemlerin bankacılık sektöründe bankaların karlılıkları üzerine etkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Analizlerde birisi kamu, birisi özel ve birisi de katılım bankası olmak üzere 3 banka dikkate alınmıştır.

2. Literatür

Bu çalışmada Türkiye'de Merkez Bankaları tarafından uygulanan para politikalarının bankaların karlılıkları üzerindeki etkileri analiz edilmektedir. Literatürde yapılan çalışmalarda genellikle para politikalarının bankaların kredi kanalları, bilançoları, karlılıkları ve reel çıktıları üzerine etkileri araştırılmıştır.

Bernanke ve Blinder (1988: 435-439), kredinin talep edilip edilmeyeceğini mal piyasası ve para piyasası boyutunda ele almaktadır. Para talep şoklarının 1980'li yıllarda çok daha önemli olduğu görüşünü desteklemektedirler. Çalışmanın mesajı paranın ve kredinin tedavisinin karşılıklı olarak uygulanabilir ve haklı kılınabilir olduğu görünmektedir.

ABD ekonomisi için 1959-1989 dönemine ilişkin verileri kullanan Bernanke ve Blinder (1992: 901-921), para politikası uygulamalarının banka bilançoları üzerindeki etkilerini test etmişlerdir. Bu amaçla bilanço değişkenleri olan mevduat, kredi ve menkul değerler incelenmektedir. Daraltıcı para politikası uygulamalarının bankaların kredi arzını azalttığına ilişkin bulgular elde etmektedirler. Sonuç olarak, uygulanan sıkı para politikalarının banka aktiflerini etkilediği ortaya çıkmaktadır. Banka kredi kanalları üzerinde kısıcıcı bir etkiye sahip olduğu saptanmaktadır.

Kashyap vd. (1993: 300-309), tarafından yapılan çalışmada daraltıcı para politikalarının kredi arzı üzerine etkileri incelenmektedir. Analizlerde

daraltıcı para politikasının firmaların dışsal finansman kaynaklarının bileşimini etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile Merkez bankasınca daraltıcı bir para politikası uygulanması halinde, firmaların finansman kaynakları içerisinde finansman bonusu payının arttığına, buna karşın, banka kredilerinin payının azaldığına ilişkin bulgular elde etmişlerdir.

Garretsen ve Swank (1998: 325-339), tarafından Hollanda üzerine yapılan bir çalışmada 1979-1993 dönemine ilişkin aylık veriler dikkate alınarak, daraltıcı para politikalarının banka kredileri üzerine etkisi incelenmiş ve analizler sonucu daraltıcı para politikalarının banka kredilerinin kısılmasına neden olduğu tespit edilmiştir.

Bacchetta ve Ballabriga (2000: 15-26), ABD ve 13 Avrupa ülkesine ait verilerini kullanarak analiz yapmaktadır. alışmalarında, para politikası uygulamalarının banka kredileri arzını etkilediğini saptamaktadırlar.

Kishan ve Opiela (2000: 121-141), ABD'nin 1980-I ve 1995-IV dönemi verilerini kullanarak, kredi kanalının işleyişi açısından banka sermaye kaldıraç rasyosunun önemini araştırmışlardır. Analizlerde daraltıcı para politikasının uygulandığı dönemlerde, banka aktif büyüklüğünün ve banka sermayesinin kredi verme gücü üzerindeki etkileri incelenmektedir. Analiz sonuçlara göre, daraltıcı para politikası uygulamaları karşısında küçük sermayeli bankaların kredi arzlarının etkilendiği ve aynı zamanda alternatif finansman kaynaklarına ulaşmalarının imkansız hale geldiği tespit edilmiştir.

şengönül ve Thorbecke (2005: 931-934), Türkiye'de Merkez bankası tarafından yürürlüğe konulan daraltıcı para politikalarının kredi arzı üzerine incelemişlerdir. Daraltıcı para politikası bilançoların daha az likit olduğuna ve bankaların borç vermesinin küçüldüğüne işaret etmektedir. Bu bulgular Türkiye de daraltıcı para politikasının banka kredilerinin arzını azalttığını ifade etmektedir. Buna göre, daraltıcı maliye politikaları, bir taraftan demeler dengesi açıklarını azaltırken diğer taraftan da faiz oranlarını yükselterek, krizin terse çevrilmesine imkan sağlamaktadır. Bu türden bir politikanın, yabancı sermayenin çekilmesine ve kurun güçlendirilmesine bağlanabilmektedir.

Rao (2006: 19), para politikalarının Hindistan bankalarının karlılığına olan etkilerini incelemektedir. Rao çalışmasında, mali sektör reformlarını ve

bankalar üzerindeki uygulamalarını, Hindistan'daki çeşitli para politikası enstrümanlarını ve para politikalarının banka karlılıkları üzerine olan etkisini ele almaktadır. Analiz sonuçlarına göre, mevcut para ve makroekonomik durum oldukça memnuniyet verici ve politika beklentileri ile uyumludur. Hindistan mali sektör reformlarına müteakip gelişmeye ihtiyaç duymaktadır. RBI (Reserve Bank of India – Hindistan Merkez Bankası), yerel ve dış kaynaklı durumlara karşı dikkatli olmaya devam etmelidir. Para politikası, fiyat seviyesindeki hareketleri dikkatlice izlerken kredi büyümesini sağlamak ve ekonomideki yatırım ihtiyacını desteklemek için yeterli likiditenin sağlanmasını amaçlamalıdır. Politik durum, makroekonomik dengenin çerçevesi içerisinde yumuşak ve esnek faiz oranı ortamı için tercih sebebi olmaya devam etmektedir.

Karim vd. (2006: 303-326), Malezya ekonomisinde para politikasının sıkılaştırılmasının banka kredilerini kullanan 8 sektör üzerine etkileri incelemiştir. Malezya'nın para politikalarını sıkılaştırması tüm sektörler üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Parasal şoklara sektörlerin verdiği tepkiler incelediğinde, bazı sektörlerin bu para politikalarının sıkılaştırılmasından daha çok etkilendiği görülmektedir. İmalat, tarım ve madencilik sektörlerinde faiz şokları karşısında toplam kredi de daha fazla düşüş görünmektedir. Çalışmaya göre, Malezya'nın para politikalarını sıkılaştırması ticari banka kredileri üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ferreira (2007: 2-26), Avrupa Parasal Birliği'ne üye ülkeler ve özellikle Portekiz'de kredi kanalının işleyişi açısından banka performansının önemini ortaya koymak için yaptığı çalışmada kredi kanalının para politikasının temel bir kanalı olduğu ifade etmektedir. Ancak, bu kanalın işleyişinde banka performansının ve stratejilerinin etkili olduğu sonucuna ulaşmaktadır. Panel data yönteminin kullanıldığı bu çalışmada 1990-2002 dönemine ilişkin veriler test edilmiştir.

Peker (2007: 181-194), Türkiye ekonomisinde para politikasının reel çıktı üzerindeki etkileri, ister öngörülme, ister öngörülen duruma göre test edilsin, her iki durumda da reel etkiler ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, para politikasının reel etkiler doğuracağı önermesini savunan Keynesgil geleneğin lehine bir kanıt olarak yorumlanabilmekte iken; para politikasının reel çıktı açısından yansız olduğunu dile getiren Klasik geleneğin ise destek

bulmadığını ifade etmektedir. Çalışmada öngörülme-yen para politikasının reel etkilerinin olması Rasyonel Beklentiler Yaklaşımı'nın lehine, yani Lucas-Barro geleneğinin lehine bir kanıt olmasına rağmen, öngörülen para politikasının da reel etkilerinin olması söz konusu yaklaşımın desteklenemeyeceğini ortaya çıkarmaktadır. Çünkü çalışmada her iki durumda da para politikasının reel etkilerinin olduğu görülmektedir.

Öztürkler ve Çermikli (2007: 57-67), Türkiye de parasal aktarım kanalı olan banka kredilerini ve etkilerini analiz etmişlerdir. Para politikası şoklarından bankaların kullandıkları reel kredilere yönelik tek yönlü, reel kredi ile sanayi üretimi arasında ise çift yönlü bir ilişkinin varlığını gösteren bulgulara ulaşmaktadır. Bu 2 sonuç birlikte değerlendirilirse, reel ekonomik büyüme sonucu kredi talebinde artış olduğunda, bu talep artışının bankalarca karşılanması için merkez bankasının faiz oranlarını bir para politikası aracı olarak kullanabileceğini göstermektedir.

Örnek (2009: 104), faiz oranı kanalı ile Türkiye'de uygulanan sıkı para politikası sonrası reel üretimin ilk altı ayda hızla düştüğü ve sonraki altı ay ise artışa geçerek dört çeyrek sonunda etkinin kaybolduğu tespit etmektedir. Enflasyonun reel üretim üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ve banka kredi kanalında para politikasının etkin bir rol oynamadığı tespit edilmektedir. Banka kredi kanalında para politikasının banka kredileri üzerinde etkili olmamasına rağmen enflasyon üzerinde etkisinin yüksek olduğu tespit edilir. Hisse senedi kanalında para politikasının enflasyonu açıklamada daha etkili olduğu görülmektedir. Türkiye'de parasal aktarım mekanizmalarından banka kredi kanalı ile hisse senedi kanalının çalışmadığı, faiz kanalı ile döviz kuru kanalının etkin bir şekilde çalıştığı sonuçlarına ulaşılmaktadır. Hisse senedi kanalının çalışmaması, Türkiye'de hisse senedi piyasasının yeterince derinlik kazanmadığını göstermektedir. Finansal sistem geliştikçe, derinleştikçe ve çeşitlendikçe bu kanallar daha etkin çalışmaktadır. Türkiye'de parasal aktarım kanalları içerisinde geleneksel faiz oranı kanalının paranın reel ekonomiye aktarımında en etkili çalışan kanal olduğu belirlenmektedir.

3. Veri seti ve Yöntem

Bu çalışmada Türkiye’de Merkez Bankası’na uygulamaya konulan para politikalarının bankaların karlılığı üzerine olan etkilerini tespit etmek amacıyla ADF birim kök testi, eş-bütünleşme testi, granger nedensellik testi ve regresyon testlerinden yararlanılmıştır.

Analizlerde Rao (2006) tarafından kullanılan tahmin modeli referans alınmakla birlikte, çalışmamızın amacı doğrultusunda serilerin oluşturulmasında farklı yöntemlerden yararlanılmıştır. Her bir banka açısından Merkez Bankası tarafından yürütülen para politikalarının karlılık üzerindeki etkisi aşağıdaki tahmin modeli yardımıyla belirlenmeye çalışılmıştır.

$$P_t = \beta_0 + \beta_1 RO + \beta_2 BMFO + \beta_3 ZKO + \beta_4 DO$$

Tablo 1: Analizlerde Kullanılan Değişkenler ve Tanımları

P_t	Bankaların Reel Karlılıkları
RO	Reeskont Oranı
BMFO	Banka Mevduat Faiz Oranı
ZKO	Zorunlu Karşılık Oranı
DO	Disponibilite Oranı
ATRKO	Albaraka Türk Reel Karlılık Oranı
VRKO	Vakıflar Bankası Reel Karlılık Oranı
YKRKO	Yapı Kredi Bankası Reel Karlılık Oranı

4. Analiz Sonuçları

Analizlerde kullanılan serilerin durağanlığını test etmek amacıyla ADF (Augmented Dickey-Fuller) birim kök testinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo-2 yardımıyla özetlenmiştir.

Tablo 2: ADF Birim Kök Test Sonuçları

Değişkenler	Normal Düzey (Sabit Terimli)	Birinci Farklar (Sabit Terimli)	Mc Kinnon Kritik Değerleri (% 5)
ATRKO	-4.624504	-	-3.020686
VRKO	-3.815088	-	-3.020686
YKRKO	-3.549074	-	-3.020686
BMFO	-0.670874	-5.148452	-3.029970
DO	-1.329108	-4.586467	-3.029970
RO	0.029276	-3.957273	-3.029970
ZKO	-1.848904	-3.637987	-3.029970

Tablo-2'nin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere ATRKO, VRKO ile YKRKO değişkenlerinin düzeyde (I(0)) durağan olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın BMFO, DO, RO ile ZKO değişkenlerinin I(1) düzeyinde durağan hale geldikleri tespit edilmiştir.

Serilerin uzun dönemde birlikte hareket edip etmediklerini belirlemek amacıyla Johansen tarafından geliştirilen Ko-entegrasyon (Eş-Bütünleşme) testinden yararlanılmış ve analiz sonuçları Tablo-3'de özetlenmiştir.

Tablo 3: Eş-Bütünleşme Testi Sonuçları

	Karakteristik Kökler (Eigenvalue)	Test İstatistiği (Trace Statistic)	Kritik Değer (% 5)	Prob.
ATRKO	0.675503	23.93971	15.49471	0.0021
YKRKO	0.125851	2.555585	3.841466	0.1099
ATRKO	0.839609	39.58154	15.49471	0.0000
VRKO	0.223606	4.808816	3.841466	0.0283
VRKO	0.364882	14.85089	15.49471	0.0623
YKRKO	0.279408	6.225954	3.841466	0.0126
DO	0.302702	7.660160	15.49471	0.5024
RO	0.041728	0.809858	3.841466	0.3682
DO	0.505543	17.31100	15.49471	0.0264
ZKO	0.186825	3.929381	3.841466	0.0474
DO	0.423367	14.51745	15.49471	0.0698
BMFO	0.192270	4.057022	3.841466	0.0440
RO	0.509018	14.35591	15.49471	0.0737
ZKO	0.043263	0.840314	3.841466	0.3593
RO	0.361087	11.12210	15.49471	0.2041
BMFO	0.128367	2.610349	3.841466	0.1062
ZKO	0.530205	15.47111	15.49471	0.0504
BMFO	0.057114	1.117383	3.841466	0.2905

Tablo 3’de yer alan eş-bütünleşme sonuçlarına göre % 5 anlam düzeyinde sadece ATRKO ve VRKO ile DO ve ZKO değişkenleri arasında uzun dönemli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit, değişkenlerin uzun dönemde birlikte hareket ettikleri anlamına gelmektedir.

Aralarında eş-bütünleşme ilişkisi tespit ettiğimiz değişkenlerin Granger anlamda bir ilişkisinin olup olmadığını belirleyebilmek için nedensellik testine başvurulmuştur. Nedensellik testinin analiz sonuçları Tablo-4 de özetlenmiştir.

Tablo 4: Granger Nedensellik Testi Sonuçları

Sıfır Hipotezi	Gözlem	F-İst.	Anlamlılık Düzeyi (% 5)
VRKO, ATRKO'nun Granger nedensel ilişkisi vardır..	19	19.4523	9.E-05
ATRKO, VRKO'nun Granger nedensel ilişkisi vardır		0.25114	0.7813
ZKO, DO'nun Granger nedeni değildir.	19	1.11156	0.3564
DO, ZKO'nun Granger nedeni değildir.		4.74417	0.0267

Tablo-4'e göre VRKO ile ATRKO arasında ve DO ile ZKO arasında % 5 anlamlılık düzeyinde tek yönlü bir nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir.

Son olarak yöntem kısmında bahsi geçen model referans alınarak Merkez bankasınca dikkate alınan para politikası araçlarının sırasıyla Albaraka-Türk, Yapı Kredi ve Vakıflar Bankasının karlılığına etkisi analiz edilmiştir.

Albaraka-Türk için yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo-5 yardımı ile özetlenmiştir.

Tablo 5: Albaraka-Türk Bankası Tahmin Modeli Sonuçları

Dependent Variable: ARO				
Method: Least Squares				
Date: 03/23/11 Time: 12:03				
Sample: 1990 2010				
Included observations: 21				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-3.863183	5.389228	-0.716834	0.4838
DO	-4.798824	7.363424	-0.651711	0.5238
RO	4.830698	8.716574	0.554197	0.5871
ZKO	83.47994	84.46553	0.988331	0.3377
BMFO	-4.689734	5.885888	-0.796776	0.4372
R-squared	0.070579	Mean dependent var	0.664762	
Adjusted R-squared	-0.161776	S.D. dependent var	2.785133	
S.E. of regression	3.001976	Akaike info criterion	5.240675	
Sum squared resid	144.1897	Schwarz criterion	5.489371	
Log likelihood	-50.02709	Hannan-Quinn criter.	5.294648	
F-statistic	0.303755	Durbin-Watson stat	2.384846	
Prob(F-statistic)	0.871188			

Tablo-5'e göre % 10 önem düzeyinde F istatistiği anlamsız çıkmıştır. Bu tespit, modelin istatistiki açıdan anlamsız olduğuna işaret etmektedir.

Yapı Kredi Bankası için yapılan, regresyon analizi sonuçları Tablo-6'da düzenlenmiştir.

Tablo 6: Yapı Kredi Bankası Tahmin Modeli Sonuçları

Dependent Variable: YKRO				
Method: Least Squares				
Date: 03/23/11 Time: 12:04				
Sample: 1990 2010				
Included observations: 21				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-1.979118	2.428366	-0.815000	0.4270
DO	-0.209407	3.317931	-0.063114	0.9505
RO	-2.904808	3.927655	-0.739578	0.4703
ZKO	36.03924	38.05985	0.946910	0.3578
BMFO	1.153867	2.652159	0.435067	0.6693
R-squared	0.231768	Mean dependent var		-0.221429
Adjusted R-squared	0.039710	S.D. dependent var		1.380363
S.E. of regression	1.352679	Akaike info criterion		3.646308
Sum squared resid	29.27584	Schwarz criterion		3.895004
Log likelihood	-33.28623	Hannan-Quinn criter.		3.700281
F-statistic	1.206758	Durbin-Watson stat		2.192922
Prob(F-statistic)	0.346271			

Tablo-6 incelediğinde AlBaraka Türk için yapılan regresyon analizi sonuçlarına benzer şekilde Yapı Kredi Bankası için tahmin edilen model de istatistiki açıdan güvenilir bir model değildir (Prob(F-statistic): 0,34).

Vakıflar Bankası için yapılan regresyon analizi sonuçları ise Tablo-7 yardımıyla düzenlenmiştir.

Tablo 7: Vakıflar Bankası Tahmin Modeli Sonuçları

Dependent Variable: VRO				
Method: Least Squares				
Date: 03/23/11 Time: 12:05				
Sample: 1990 2010				
Included observations: 21				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-5.627278	3.822085	-1.472306	0.1603
DO	-1.641461	5.222201	-0.314324	0.7573
RO	-3.614372	6.181867	-0.584673	0.5669
ZKO	116.1727	59.90366	1.939326	0.0703
BMFO	-0.818686	4.174321	-0.196124	0.8470
R-squared	0.370955	Mean dependent var	-0.074286	
Adjusted R-squared	0.213694	S.D. dependent var	2.400961	
S.E. of regression	2.129026	Akaike info criterion	4.553463	
Sum squared resid	72.52404	Schwarz criterion	4.802159	
Log likelihood	-42.81136	Hannan-Quinn criter.	4.607437	
F-statistic	2.358847	Durbin-Watson stat	2.595981	
Prob(F-statistic)	0.097271			

Tablo-7'ye göre % 10 önem düzeyinde modelimiz istatistiki açıdan anlamlı çıkmaktadır. Buna göre, ele alınan dönemde disonibilite oranı, reeskont oranı ve banka mevduat faiz oranları olumsuz yönde etkilerken zorunlu karşılık oranları Vakıflar Bankasının karlılığını olumlu yönde etkilemektedir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada 1990-2010 dönemi verileri dikkate alınarak, reeskont oranı, disonibilite oranı, zorunlu karşılık oranı ve banka mevduat faiz oranlarının bankaların karlılıkları üzerine etkileri ele alınmaktadır. Öncelikli olarak analizlerde kullanılan değişkenlerin durağan olup olmadığı ortaya konulduktan sonra değişkenler arasındaki eş-bütünleşme, yani ko-entegrasyon ilişkisi araştırılmıştır. Değişkenler arasındaki nedensellik

ilişkinin tespiti için Granger nedensellik testinden yararlanılmıştır. Son olarak da regresyon testi ile modeller tahmin edilip, analiz yapılmıştır.

Eş-Bütünleşme testinin bulgularına göre, % 5 anlam düzeyinde sadece ATRKO ve VRKO ile DO ve ZKO değişkenlerinin düzeyde durağan I(0) olduğu tespit edilmiştir. Aynı düzeyde durağan hale gelen değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin olup-olmadığı araştırılmış; uzun dönemli ilişki tespit edilen değişkenler arasında tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin olduğu belirlenmektedir. Buna göre % 5 önem düzeyinde VRKO ile ATRKO arasında ve DO ile ZKO arasında tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin olduğu tespit edilmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre, Albaraka Türk ve Yapı Kredi Bankalarına ilişkin tahmin modelleri istatistiki açıdan anlamsız çıkmaktadır. Buna karşın % 10 önem anlamlılık düzeyinde zorunlu karşılık oranlarının Bankaların karlılığını olumlu, buna karşın diğer değişkenlerin banka karlılığını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmektedir.

Bernanke ve Blinder (1992: 901-921), daraltıcı para politikası uygulamalarının bankaların kredi arzını kısıtına ilişkin bulgular elde edilmektedir. Bu sonuç kredi kanalının kısmen işleyip işlemediği şeklinde yorumlanabilir. Bizim çalışmamızda da para politikası kapsamında uygulanan politikaların bankaların karlılıklarını etkilediği sonucuna ulaştığımızı belirtebiliriz. Kashyap vd. (1993: 300-309), daraltıcı para politikası uygulamasının kredi arzını düşürdüğü sonucuna ulaşmaktadır. Garretsen ve Swank (1998: 325-339), daraltıcı para politikasının banka kredilerinin kısılmasına yol açtığını saptamışlardır. Bacchetta ve Ballabriga (2000: 15-26), para politikası uygulamalarının banka kredileri arzını etkilediğini saptamışlardır. Rao (2006: 19), para politikalarının Hindistan bankalarının karlılığına olan etkilerini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, mevcut para ve makroekonomik durum oldukça memnuniyet verici ve politika beklentileri ile uyumludur. Rao (2006)'nun para politikalarının Hindistan bankalarının karlılıkları üzerine etkisini analiz ettiği çalışmanın sonucuna göre; kamu sektöründe bankaların borçlanma oranlarının banka karlılıklarına olumlu etkisi görülmektedir. Özel sektör analizinde değişkenlerin hiçbirinin olumlu etkisi görülmemektedir.

Çalışmamızda sermaye yapıları farklı olan bankalardan birer örnek alınarak ayrı ayrı analiz yapılmıştır. Merkez bankasının yürütmekte olduğu para politikalarının Türkiye’de bankacılık karlılıkları üzerine etkilerini analiz ettiğimiz çalışma kamu sermayeli banka, özel sermayeli banka ve katılım bankası olarak ayrı ayrı analiz edilmektedir.

Çalışmamızda kamu sermayeli bankalarda zorunlu karşılık oranlarının banka karlılıkları üzerine olumlu etkileri görülmektedir. Özel sermayeli bankalarda zorunlu karşılık oranları ve banka mevduat faiz oranlarının banka karlılıklarına olumlu etkileri gözlemlenmektedir. Katılım bankalarında reeskont oranları ve zorunlu karşılık oranlarının banka karlılıklarına olumlu etkisi tespit edilmektedir.

Özel sermayeli banka karlılıkları analizinde disponibilibite oranı ve reeskont oranı banka karlılığını olumsuz yönde etkilemektedir. Kamu sermayeli banka karlılıklarını incelediğimiz kısımda disponibilibite oranı, banka mevduat faiz oranı ve reeskont oranı banka karlılığını olumsuz yönde etkilemektedir. Katılım bankası karlılıklarının tahlilinde disponibilibite oranı ve banka mevduat faiz oranı banka karlılığını olumsuz yönde etkilemektedir. Özetle, banka yöneticilerinin “zorunlu karşılık oranlarının artışı bankalar için dezavantajdır” görüşünün aksine zorunlu karşılık oranlarının karlılıkları olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Bacchetta, Philippe ve Ballabriga, Fernando (2000) “The Impact of Monetary Policy and Banks’ Balance Sheets: Some International Evidence”, *Applied Financial Economics*, Vol:10, 15-26.
- Bernanke, S. Ben ve Blinder, S. Alan (1988) “Is It Money Or Credit, Or Both, Or Neither? Credit, Money and Aggregate Demand”, *The American Economic Review*, Vol:78, No:2, 435-439.
- Bernanke, S. Ben ve Blinder, S. Alan (1992) “The Federal Funds Rate and the Channels of Monetary Transmission”, *The American Economic Review*, Vol:82, No:4, 901-921.

- Ferreira, Candida (2007) “The Bank Lending Channel Transmission of Monetary Policy in the Emu: A Case Study of Portugal”, *The European Journal of Finance*, Vol:13, No:2, 2-26.
- Garretsen, Harry ve Swank, Job (1998) “The Transmission of Interest Rate Changes and the Role of Bank Balance Sheets: A Var-Analysis for the Netherlands”, *Journal of Macroeconomics*, Vol:20, No:2, 325-339.
- Günsoy, Bülent (2001) “Hukuksal Yapı ve İktisadi Başarı: TCMB Örneği”, *İ. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı:23-24.
- Karim, A. Z. Mohd, Harif, A. A. Mohd and Adziz, Azira (2006) “Monetary Policy and Sectoral Bank Lending in Malaysia”, *Global Economic Review*, Vol:35, No:3, 303-326.
- Kashyap, K. Anil, Stein, C. Jeremy and Wilcox, W. David (1993) “Monetary Policy and Credit Conditions: Evidence from the Composition of External Finance: Reply”, *American Economic Review*, Vol:83, No:1, 300-309.
- Kishan, P. Ruby ve Opinel, P. Timothy (2000) “Bank Size, Bank Capital, and the Bank Lending Channel”, *Journal of Money, Credit, and Banking*, Vol.32, No.1, 121-141.
- Örnek, İbrahim (2009) “Türkiye’de Parasal Aktarım Mekanizması Kanallarının İşleyişi”, *Maliye Dergisi*, Sayı:156, 104.
- Öztürkler, Harun ve Çermikli, A. Hakan (2007) “Türkiye’de Bir Parasal Aktarım Kanalı Olarak Banka Kredileri”, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, Cilt:44 Sayı:514, 57-67.
- Peker, Osman (2007) “Para Politikası Etkilerinin Ölçümü: Türkiye Örneği”, *Yönetim ve Ekonomi*, Cilt:14, Sayı:1, 181-194.
- Rao, Punita (2006) “Monetary Policy: Its Impact on the Profitability of Banks in India”, *International Business & Economics Research Journal*, Vol:5, 19.
- Őengönül, Ahmet ve Thorbecke, Willem (2005) “The Effect of Monetary Policy on Bank Lending in Turkey”, *Applied Financial Economics*, Vol:15, No:3, 931-934.